

De Afghaanse leeuwinnen

Khalida Popal

De Afghaanse leeuwinnen

Het moedige verhaal van het
Afghaanse vrouwenvoetbalteam en
hun ontsnapping aan de Taliban

Vertaald door Margreet de Boer
en Martine Both

ISBN 978-90-492-0726-7

ISBN 978-94-023-2653-6 (e-book)

NUR 320

Oorspronkelijke titel: *My Beautiful Sisters*

Vertaling: Martine Both en Margreet de Boer

Omslagontwerp: Pinta Grafische Producties

Omslagbeeld: © Shams Amini / Alamy Stock Photo

Zetwerk: Elgraphic

© 2024 by Khalida Popal. Originally published in the UK by John Murray, 2024. All rights reserved including the rights of reproduction in whole or in part in any form. Published by arrangement with Apple Tree Literary via Randle Editorial & Literary Consultancy.

© 2025 Nederlandse vertaling Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam

De uitgever heeft ernaar gestreefd alle rechten van derden te regelen volgens de wettelijke bepalingen. Degenen die desondanks menen zekere rechten te kunnen doen gelden, kunnen contact opnemen met Meulenhoff Boekerij bv, Amsterdam.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd bestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch of op enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever. Tekst- en datamining van (delen van) deze uitgave is uitdrukkelijk niet toegestaan.

All rights are reserved, including those for text and data mining, AI training and similar technologies.

*Voor allen die voor vrouwenrechten als mensenrechten
strijden en pleiten. Dat we elkaar nog lang mogen inspireren
om op te komen voor onszelf en elkaar.*

‘Er zijn mensen die geloven dat voetbal een strijd op leven en dood is. Ik vind dat een heel teleurstellende overtuiging. Ik kan u verzekeren dat het gaat om iets wat vele malen belangrijker is dan dat.’

– Bill Shankly

‘Vrouwensport is onbehoorlijk en onnodig.’

– Ahmadullah Wasiq, vicevoorzitter van
de culturele commissie van de Taliban

Opmerking van de auteur

Om personen die in het door de Taliban beheerste Afghanistan leven niet in gevaar te brengen, heb ik de namen en herkenbare eigenschappen van een aantal personen veranderd. Maar verder vertelt dit boek precies wat ik heb meegemaakt.

Dit boek bevat passages over seksueel misbruik en suïcidale gedachten.

Voorwoord

Melbourne, augustus 2023

Steeds weer dezelfde beelden die verschijnen zodra ik mijn ogen sluit. Een mes wordt in een bal gestoken. Lachende mannen, op hun gezicht staat haat te lezen. Draaiende wieken van een helikopter waarvan rook afkomt. Bloed dat langzaam in het stof druipt. Het silhouet van een meisje kronkelend in de vlammen.

‘Khalida?’

Ik doe mijn ogen open.

Ik knik naar de vrouw die het evenement heeft georganiseerd en haal diep adem.

Morgen is de finale van het wereldkampioenschap vrouwenvoetbal in Sydney, maar nu sta ik langs de lijn van het kleine indoorveld achter de winkel van Ultra Football in Melbourne. Spelers van wat eens het nationale vrouwenelftal van Afghanistan was staan voor me. Je mag het rustig een wonder noemen dat ook maar iemand van ons hier is om ons verhaal te vertellen.

Morgen zal de hele wereld kunnen zien welk nationaal vrouwenelftal de wereldbeker wint. Maar niet alle ploegen

kunnen meedoen. Het vrouwenteam van Afghanistan wordt nog steeds niet erkend door de wereldvoetbalbond FIFA. En de ironie wil dat het WK dit jaar juist in Australië wordt gehouden, het land waar de meeste leden van die ploeg naartoe vluchtten toen in augustus 2021 de Taliban weer aan de macht kwam en alle vrouwensport meteen verboden werd. Even ironisch is dat het mannenelftal wel is erkend en ook nog steeds meedoet.

Ikzelf woon al meer dan tien jaar als Afghaanse vluchteling in Denemarken en ben hiernaartoe gevlogen met Malala Yousafzai, die de Nobelprijs kreeg voor haar strijd voor het recht van meisjes op onderwijs. Ik hoefde haar niet uit te leggen wat het is om als vrouw onder een onderdrukkend regime te leven. Hoe het is als mannen die jou als een lastpak ervaren, besluiten om je weg te slaan als een vlieg. Nu ben ik hier om mijn zusters weer te zien en haar aan hen voor te stellen. En om het verhaal van het elftal te vertellen aan wie het maar wil horen. Maar waar begint dat verhaal?

Bijna precies twee jaar eerder had ik de nieuwsberichten over de terugkeer van de Taliban naar Kabul gezien. Daarna waren de telefoontjes gekomen. En niet alleen telefoontjes; ook via voicemail, mailbox en alle andere digitale mediakanalen kwamen de boodschappen binnen. Hoewel ik om veiligheidsredenen al ruim acht jaar niet meer in mijn land woonde, was ik nog steeds een van de bekendste personen in het Afghaanse vrouwenvoetbal. Met als gevolg dat velen zich tot mij wendden toen de storm losbarstte. Op een dag kreeg ik tot drie keer toe meer appjes dan WhatsApp aankon. Niet alleen vrienden, familieleden, voormalige teamgenoten en spelers met wie ik had gewerkt stuurden me berichten, maar ook spelers die ik

niet kende: meisjes en jonge vrouwen die lang na mijn vertrek uit Afghanistan waren gaan voetballen en het leven onder de Taliban nooit hadden meegemaakt.

Midden in de nacht ging de telefoon. Toen ik opnam, hoorde ik een kalme en hese stem. Het was een vrouw. Ze fluisterde in het Dari: ‘Spreek ik met Khalida?’

‘Ja.’ Met mijn droge keel en brandende ogen wist ik even niet zeker of ik droomde.

‘Ik heb het pistool van mijn broer. Ik zit voor het raam naar buiten te kijken. Ik heb niet geslapen. Als ze op mijn deur kloppen, schiet ik mezelf door mijn hoofd. Ik kan mezelf beter doodschieten dan door hen gepakt te worden.’

Op dat moment wist ik dat ik niet droomde.

‘Waar ben je?’ vroeg ik. Ik noteerde haar gegevens, voegde haar naam toe aan mijn lijst en zei dat ik zou bellen als ik meer wist. Mijn bureau stond vol halflege koffiekopjes en ik kon me niet herinneren wanneer ik voor het laatst gegeten had.

Zoals een heleboel mensen die net als ik ontsnapt waren, had ik in mijn naïviteit aangenomen dat de westerse troepen mijn land nooit in de steek zouden laten. We dachten dat hun geloofwaardigheid zo zou worden beschadigd als ze zich overgaven aan de Taliban, dat ze niet konden vertrekken. We geloofden dat we veilig waren. We hadden het mis.

We hadden gezien, eerst met ongeloof en daarna met afschuw, dat de regering-Trump sprak met de Taliban en in februari 2020 de ‘Agreement for Bringing Peace to Afghanistan’ sloot. In dat akkoord beloofden de VS en de NAVO-bondgenoten dat zij hun troepen binnen veertien maanden uit het land zouden terugtrekken. Op 12 september 2020 kwamen eenentwintig leden van de Afghaanse regering en eenentwintig vertegenwoordigers van de Taliban voor ‘vredeberaad’ bij

elkaar in Doha, Qatar: voor gesprekken dus over de toekomst van het land na het vertrek van de Amerikaanse troepen. Er zaten niet meer dan vier vrouwen in de zaal. De Taliban begroetten de vrouwen niet en keken hen ook niet aan.

In de weken en maanden daarop hoorden we dat de Taliban aan de winnende hand waren. De Amerikanen zetten de door hen geïnstalleerde Afghaanse regering buitenspel en onderhandelden rechtstreeks met de Taliban. Scholen werden gesloten. Internationale bondgenoten trokken zich een voor een terug en ook westerse mogendheden verlieten het land.

Mijn organisatie, Girl Power, runt voetbalprogramma's in steden en provincies in heel Afghanistan. Van coaches en spelers hoorde ik dat het steeds onveiliger bij hen werd. Vanwege de opmars van de Taliban adviseerde ik ze om hun voetbalshirts, trofeeën en alle foto's van zichzelf als voetballer te verstoppen of verwijderen. Ze moesten hun hele geschiedenis uitwissen en naar Kabul gaan, zei ik. In de periode dat de Taliban van het platteland optrokken naar de steden, escaleerde de strijd zodanig dat er vrijwel voortdurend gevochten werd. In april 2020 moesten wij een voetbalevenement voor meisjes in de provincie Jowzjan, een plattelandsgebied in het noorden van het land, afgelasten omdat de oorlog de regio had bereikt. De regering had geen macht meer in het gebied. De moeders van de spelers die ik sprak, durfden hun dochters bijna niet meer naar school te laten gaan uit angst dat ze niet meer thuis zouden komen. De interim-voorzitter van de Afghaanse voetbalbond waarschuwde de leden van de vrouwenploeg dat zij de kantoren, faciliteiten en velden van de bond moesten mijden: hun aanwezigheid zou tot te grote problemen tussen de bond en de Taliban leiden en hij wilde niet dat iemand van de bond vanwege hen omkwam.

We hoopten nog dat de regering terug zou vechten. Maar toen kwamen de berichten over de overgave: de legercommandanten moesten de soldaten het bevel geven om hun wapens in te leveren. De regering verhinderde dus actief dat er weerstand geboden werd. Op video's was te zien dat soldaten in tranen smeekten hun wapens te mogen behouden om iets te kunnen doen. Ik had familieleden en vrienden in het leger van wie de wapens werden afgepakt. Ze moesten stoppen met vechten en daardoor werden ze gedood. Ze werden verraden door hun eigen leiders en vermeende bondgenoten.

En toen, in augustus 2021, viel Kabul.

Chauffeurs, vertalers, koks, leerkrachten – iedereen die banden met een ander land met troepen in Afghanistan had, liep vanaf dat moment direct gevaar. Aan mensen die niets wisten van een leven onder de Taliban, moest ik uitleggen hoe dat eruitzag. Dat alle vormen van vermaak verboden waren en dat nieuwe leden van de organisatie – burens of anderen die achter de ideologie stonden of uit angst lid waren geworden – van huis tot huis gingen om naar vrouwelijke voetballers te vragen.

Historische standbeelden, muziekinstrumenten en televisies werden vernield; filmrollen en muziekbanden werden op brandstapels gegooid. Voetbal werd niet helemaal verboden. In de voetbalstadions werden nog wedstrijden door en voor mannen gespeeld, maar de sport werd verboden voor vrouwen. De stadions werden ook gebruikt voor openbare straffen: van mensen die op diefstal waren betrapt, werden de handen afgehakt en terdoodveroordeelden werden opgehangen aan een doel, waarna het lijk heen en weer bleef slingeren boven het veld.

De Taliban besturen vanuit het geloof dat onderwijs, werk buitenshuis en sport niet zijn toegestaan voor vrouwen. Alle

vrouwen die in Afghanistan hadden gevoetbald nadat de organisatie in 2001 was verdreven, waren dan ook automatisch doelwit van vervolging. Een heleboel spelers hadden met de pers gesproken en het kleine platform van het vrouwenvoetbal gebruikt om op te komen voor vrouwenrechten. Binnen hun gemeenschap hadden ze zich gemanifesteerd als personen die actief alles afwezen waar de Taliban voor stonden, en nu liepen ze gevaar.

Ze moesten onderduiken. De voetbalbond was niet bereid om de spelers op wat voor manier dan ook te beschermen. En omdat iedereen die zichzelf of familieleden uit de problemen wilde helpen alles moest aangrijpen om in een goed blaadje te komen bij de Taliban, waren er ook verder weinig mensen die je kon vertrouwen. We moesten de vrouwen het land uit zien te krijgen en ik voelde me daar bijzonder verantwoordelijk voor, omdat het naar mijn gevoel mijn schuld was dat zij nu in gevaar verkeerden: de hele ellende kwam doordat ik jaren eerder het Afghaanse vrouwenvoetbalelftal had opgericht.

Indertijd was ons verteld dat de westerse landen de Taliban uit naam van de mensenrechten hadden verjaagd. Vanwege de rechten van de vrouw. Om de Afghaanse vrouw te bevrijden van een regime waardoor zij werd verpletterd. We hadden ons dus geworpen in de strijd voor gelijkwaardigheid, met het voetbal als middel. En we hadden ondanks alle tegenwerking doorgezet. We bedekten onze gezichten niet. Omdat de wereld naar ons gevoel achter ons stond, lieten we toe dat er foto's van ons werden gemaakt en onze verhalen verteld werden. Voor andere vrouwen werden we het symbool voor moed en doorzettingsvermogen. We waren een team.

We kwamen uit voor onze mening. We pleitten voor mensenrechten en spraken de belangrijkste geloofsovertuigingen van de Taliban keer op keer tegen.

Nu waren zij weer aan de macht en golden wij als een bedreiging die voor eens en altijd de kop moest worden ingedrukt. We kregen te maken met het bekende gezicht van de onderdrukking waardoor alle Afghaanse vrouwen en meisjes hun vrijheid, hun stem en hun leven konden verliezen.

‘Khalida?’ De stem van de organisator van het evenement brengt me terug naar het heden.

Ik haal diep adem en doe de deur open. Tijd om ons verhaal te vertellen.

I

Kabul, 1996

Het gaat om jou en de bal. Om je voeten die tegen de bal trappen. Om de bal en de zuurstof die door je longen stroomt. Je benen rennen over de grond. Zodra je tegen de bal trapt, gebeurt er iets magisch. Je lacht. Je bent meester over het spel. Je kunt de ogen die naar je kijken en de stemmen die schreeuwen negeren. Het is alleen jij en de bal. Kijk om je heen.

‘Khalida! Khalida!’

Een jongen uit de buurt schreeuwde al zwaaiend met zijn armen dat ik de bal naar hem toe moest trappen, maar ik rende ermee door. Hij bleef met gefronst voorhoofd staan. Ik bleef rennen terwijl mijn adem luid in mijn oren klonk. Ik deed net alsof ik ging passen, maar kapte terug. Als iemand me had gevraagd waarom, had ik het niet kunnen zeggen – het voelde gewoon goed. Ik rende en rende, tot ik de bal verloor en hijgend en lachend bleef staan.

‘Khalida!’ riep mijn broer Shapoor met een diepe en serieuze stem. Hoewel hij pas acht was, een jaar jonger dan ik, gedroeg hij zich alsof hij ouder was. ‘We moeten naar huis.’

Ik trok een gezicht. ‘Nog even?’

Hij schudde vastberaden zijn hoofd. 'Ik heb papa en mama beloofd dat ik je op tijd terug zou brengen. Vanavond is de bruiloft. Je moet met de vrouwen mee. Ze gaan je mooi maken.'

Ik stak mijn tong uit, sloeg hem op de schouder en liep samen met hem het korte stukje naar huis.

Het was een mooie late najaarsmiddag in Kabul en ik vond het heerlijk om buiten te zijn. Nog maar een paar jaar eerder hadden we maandenlang in onze kelder moeten wonen omdat er door allerlei groepen werd gevochten om Kabul. We hadden in een hoek van de ruimte tussen kussens, dekens en matrassen zitten luisteren naar de explosies zoals je naar donderslagen in de verte luistert. Mijn vader leidde ons af door ons de interessantste stukjes voor te lezen uit het geschiedenisboek dat hij aan het lezen was. Ik lag dan met mijn hoofd op zijn borst en luisterde naar zijn kloppende hart totdat ik in slaap viel. De gevechten waren op een gegeven moment gestopt, maar overal in de stad waren de puinhopen te zien. De buurt waarin wij woonden, Khair Khana, was echter niet heel zwaar geraakt. Ik had toen niet echt begrepen wat er gebeurde; ik was eigenlijk alleen maar kwaad geweest dat ik niet naar school kon. Maar als er vuurwerk afgestoken werd of er op straat een motor knetterde, schrok ik me nog wel rot.

Shapoor en ik bleven even staan om een vrouw in een boerka te laten passeren. Ze stond stil, keek me aan en wees met een vinnig gebaar naar haar hoofd. Ik realiseerde me dat ik vergeten was om mijn sjaal weer om te doen nadat ik die voor het voetballen had afgedaan. Ik haatte die sjaal, zeker als het warm was, maar haalde hem uit mijn tas en sloeg hem om mijn hoofd.

De laatste maanden waren er steeds meer vreemde donkere

gestaltes in de stad te zien. We wisten dat een groep die de Taliban werd genoemd steeds meer macht had gekregen op het platteland. Volwassenen dromden samen voor televisies en zeiden hoofdschuddend dat er weer een verre stad was ingenomen. Maar in Kabul beperkte de verandering zich tot de aanwezigheid van die donkere gestalten en de sputterende opmerkingen die hoofdschuddend en binnensmonds gemaakt werden.

Mijn familie was niet gelovig; bij ons lag de nadruk meer op onderwijs. Mijn grootvader had als hoogleraar veel over de wereld gereisd. En mijn oma was een van de eerste vrouwen in Kabul geweest die een schoolopleiding afmaakte. Mijn vader kwam uit een verwesterde, progressieve militaire familie die onderwijs het allerbelangrijkste vond. Wanneer de azan, de oproep tot het gebed, vanaf alle moskeeën in de buurt door de straten galmden, keek ik met verwondering naar de mannen, vrouwen en kinderen die gehoor gaven aan de oproep, maar zelf speelde ik door. Wij reageerden nooit op de oproep. Mijn ouders noemden zich geen 'atheïst', maar in feite waren ze het wel. Ze gingen niet naar de moskee, ze baden niet, ze praktiseerden geen enkele religie. In plaats daarvan hadden mijn grootouders en ook mijn ouders het over het belang van familie, de juiste waarden, respect, transparantie, eerlijkheid en er voor elkaar zijn. We leerden om op te komen voor waarin we geloofden, onze mond open te doen en actie te ondernemen als we zagen dat er iets mis was.

Net als alle mannen in zijn familie was mijn vader lang en breedgeschouderd, luidruchtig en charmant. Hij kon als een tiener voor de spiegel staan om te kijken of hij er goed uitzag, en wij plaagden hem daarmee. Mijn moeder, die in een meer traditiegetrouwe familie was opgegroeid, een familie waarin

de vrouwen niet spraken, was stiller. Zelfs nu nog is haar lach meer een soort stil schudden, wat we haar 'stille modus' noemen. Mijn vaders familie behoort tot de Pasjtoen, de grootste bevolkingsgroep in Afghanistan, en die van mijn moeder tot de Arabische etnische minderheid. Mijn moeder was zestien toen ze trouwde. Haar moeder was pas dertien geweest en had een zeer moeilijk leven gehad. Ze was de tweede vrouw van mijn opa en toen zij op haar negentiende weduwe van hem werd, had ze zeven kinderen. Ze moest zowel moeder als vader zijn en tegelijkertijd geld verdienen om hen allemaal te onderhouden.

Uit angst worden meisjes al heel jong gedwongen om te trouwen. De eer van de familie is enorm belangrijk en eerwraak is aan de orde van de dag; het maakt deel uit van de Afghaanse cultuur. Eerwraak betekent dat een meisje of vrouw die het morele aanzien – of de eer – van de familie geschonden heeft, wordt vermoord. Als een dochter de regels overtreedt, bijvoorbeeld als ze een vriendje krijgt, het huis verlaat of op een andere manier haar plichten verzaakt, dan onteert ze haar familie en moet ze worden gestraft. Daarom komen gearrangeerde huwelijken op zeer jonge leeftijd zoveel voor: hoe sneller een familie de verantwoordelijkheid voor een dochter kan overdragen aan een echtgenoot, hoe kleiner de kans dat ze de familie te schande maakt. Dus ook al wilde mijn moeder waarschijnlijk liever verder studeren en kwamen zij en mijn vader uit totaal verschillende werelden, vanwege de eer van haar familie moest ze trouwen met mijn vader, van wie ze een verre verwante is: mijn grootvader van moederskant is een neef van mijn grootmoeder van vaderskant. Extra voordelen voor de families waren dat mijn verwende vader door het huwelijk werd gedwongen om volwassen te worden en meer verantwoorde-

lijkheid te nemen en dat mijn oma van moederskant een mond minder te voeden had. Zo hadden mijn ouders geen keuzevrijheid, maar werden ze voor de rest van hun leven aan elkaar geketend. Ze hoorden ook kinderen te krijgen. In de Afghaanse samenleving krijgt de vrouw de schuld als een echtpaar geen kinderen krijgt, dus moest mijn moeder een weg inslaan die ze anders misschien niet gekozen had. Hoe dan ook, ze zette mij en mijn vier jongere broers op de wereld.

Er zijn altijd meer mannen dan vrouwen in onze familie geweest. Ik heb vier jongere broers: Shapoor, een jaar jonger dan ik; Idris, twee jaar jonger; Tammim, vier jaar jonger; en Naveed, zes jaar jonger. Mijn ouders wilden ons heel graag eerlijk behandelen, dat wil zeggen, een omgeving creëren waarin al onze stemmen werden gehoord. Zelfs bij de kleinste beslissing riep mijn vader het hele gezin naar de woonkamer om te horen wat iedereen ervan dacht. In sommige gevallen ging het om iets heel triviaals, zoals het aanschaffen van een nieuw tapijt of een televisie. Dat ergerde me weleens: 'Waarom haal je ons er helemaal bij? Koop het gewoon!' En mijn vader zei dan: 'Hé, het is een beslissing voor het hele gezin. Jullie mening telt.'

Ik was de oudste en ook het eerste kleinkind. Als het eerste kind in de familie kreeg ik een hoop aandacht en daar genoot ik van. Ik was vaak het enige kind onder de volwassenen. Ik wende eraan om druk te zijn, een eigen mening te hebben en me ook gehoord te voelen. Al van jongs af aan begon ik te schreeuwen wanneer we bezoek hadden van vrienden of familieleden die niet naar me luisterden of niet naar me omkeken. Ik schreeuwde zo hard mogelijk om ieders aandacht te trekken. Ik wilde dat iedereen in de kamer stil was wanneer ik iets zei. Je kunt dus rustig zeggen dat ik een enorm verwend kind was dat altijd aandacht wilde, maar dat was wel een direct ge-

volg van de manier waarop ik werd opgevoed. Ik leerde om te geloven dat het ertoe deed wat ik zei, dat ik het verdiende om gezien en gehoord te worden.

In mijn familie gaat een verhaal uit de tijd dat ik vier jaar was en we in onze kelder schuilden. De gevechten waren op hun ergst en we konden geen eten kopen, maar ik eiste vlees. De volwassenen legden me voorzichtig uit dat ze dat niet konden kopen; het was te gevaarlijk buiten. Op dat moment sloop een zwarte kat het vertrek binnen. Ik wees er met mijn spichthige vingertje naar met de uitroep: 'Maak die zwarte kat dood en geef mij het vlees.' Mijn opa stond op en liep ondanks alle protesten en paniekerige smeekbeden van de andere volwassenen de stenen keldertrap op en gluurde door de voordeur de binnenplaats op. Daarna liep hij stilletjes maar vol vertrouwen naar de burel. Onze buurman had een winkel en mijn opa kwam terug met een blik vlees in zijn hand. De grap is dus dat ik altijd al een rebel was en kreeg wat ik wilde.

Mijn ouders en grootouders leerden me ook dat ik me moest verzetten tegen onrechtvaardigheid, voor mezelf moest opkomen en naar een betere wereld moest streven. Als ik met een probleem bij ze kwam, vroegen ze wat ik had gedaan om het op te lossen. Ze gaven me geen kant-en-klare antwoorden, maar namen de mogelijkheden die ik noemde met me door. Ze wilden me niet helpen door dingen voor me te doen, maar door mijn onafhankelijkheid te stimuleren, zodat ik leerde om op mezelf te vertrouwen. Die manier van denken en doen – dat de mannen in de familie de mening van de vrouwen respecteren en hun autonomie aanmoedigen – is ongewoon in onze cultuur. Mijn familie behoorde tot de kleine minderheid met dit soort opvattingen en dat kwam deels doordat ze niet gelovig waren. In mijn vroege kindertijd had ik altijd het ge-

voel gehad dat we de wereld buiten de familiebubble gewoon konden negeren, maar de laatste tijd was dat moeilijker geworden. Ik was gewend om rond te rennen met mijn broers, maar was inmiddels op een leeftijd gekomen waarop anderen steeds meer gingen letten op mijn kleding en gedrag. Zodra de vrouw met de boerka uit het zicht verdwenen was, deed ik mijn sjaal af en stopte die weer in mijn tas. Shapoor schudde zijn hoofd. Even later stapten we onze met appel-, peren- en granaatappelbomen en rozenperken begroeide binnenplaats op – de plek waar ik het meest van hield. Daar stond onze moeder ons in haar mooie lichtblauwe jurk op te wachten. Ze wierp een blik op mijn bezwete, vuile gezicht en warrige haar en zei: ‘Bad. Nu.’

Die avond werden er met een mix van gedroogde bladeren, olie en water kantachtige patronen op mijn handen geschilderd en gingen mijn vingertoppen eruitzien als alsof ze voorzichtig in een donkere modderplas waren gedoopt. De vrouwen vertelden elkaar verhalen en door hun gelach heen klonk muziek. De hele familie wist dat ik niet hield van ‘meisjesachtige’ dingen. Ik speelde en wedijverde liever met mijn broers. Toen mijn opa me na een van zijn buitenlandse reizen eens trots een pop cadeau had gegeven, had ik geroepen: ‘Waarom begrijpen ze niet dat ik niet van poppen hou? Waarom geven ze mij die altijd weer?’ Even later gooide ik de pop in de vuurkuil buiten.

Gewoonlijk vermeed ik gelegenheden die alleen voor vrouwen bedoeld waren, maar deze avond had de hele sfeer – het zacht flikkerende licht, het zorgeloze gelach, de spontaniteit (omdat de echtgenoten er niet bij waren), de kleuren en patronen van de stoffen – iets magisch voor me. Ik wachtte geduldig

tot de henna opgedroogd, gebroken en weggeborsteld was en de diep oranjebruine mandalapatronen op mijn huid verschenen. Mijn moeder bekeek mijn handen van alle kanten in het licht. ‘Mooi,’ zei ze glimlachend en ik trok niet eens een gezicht.

Toen keek ze op omdat er buiten plots gebonk en luide stemmen klonken. Een moment later stond ook de kamer vol door elkaar heen schreeuwende mensen.

‘Zet de muziek uit. Stop alles,’ zei de man van een van mijn tantes.

‘De Taliban hebben de stad overgenomen. Jullie moeten weg, jullie moeten nu naar huis.’

Ik keek naar mijn moeder en zag dat ze wit wegtrok. Zodra we mijn oma hadden gevonden, pakte ze mijn hand en terwijl de vrouwen zich gehaast klaarmaakten voor vertrek heerste er in de hele kamer paniek. De bruid werd snikkend meegenomen met half afgewerkte hennastrepen op haar armen.

‘We moeten meteen naar huis,’ zei mijn oma.

Mijn moeder knikte en rende de kamer uit terwijl mijn oma op mijn hand klopte en zei dat alles goed zou komen. Mijn moeder kwam terug met lakens. Ze vertelde dat alle telefoons waren afgesloten. ‘We kunnen niet onbedekt rondlopen,’ zei ze ook.

Inmiddels was het al vroeg in de ochtend. In lakens gehuld liepen we bij het maanlicht door de stad. Ik weet niet hoeveel kilometer we die nacht door de kleurloze wereld gelopen hebben. Terwijl we als vormeloze figuren door de straten liepen, had ik het idee dat we de enige mensen in de stad waren. Kabul was stil. Ik had het nog nooit zo stil gezien. Zelfs de vogels verstopten zich. Het was alsof de stad dood was. Niemand sprak